Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение
«Башкирская гимназия № 25» городского округа город Салават
Республики Башкортостан

УТВЕРЖДАЮ
Директор МБОУ БГ № 25 г.Салавата
_________________ Г.Ш. Давлеткулова
Приказ от «31» августа 2018 г. № 388

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

по предмету «Родной (башкирский) язык и литература»
уровень образования: основное общее
срок реализации: 2018 – 2019 учебный год
количество часов в неделю: 9 кл. – 2 ч.

Программа составлена на основе «Примерные программы основного общего образования. Башкирский язык (5-9). Габитова З.М. –Уфа: «Китап», 2012;
УМК: Башкирский язык. Учебное пособие для 9 класса общеобразовательных организаций с родным (башкирским) языком обучения . Псянчин В.Ш., Псянчин Ю.В, Игликова А.И., Утябаева Ф.Ю. – Уфа: «Китап», 2017;
Программа составлена на основе «Примерные образовательные программы по предмету “Башкирская литература” для 5-11 классов общеобразовательных организаций с родным (башкирским) языком обучения. Автор Юльмухаметов М.Б. –Уфа: «Китап», 2017.
УМК: Башкирская литература. Учебное пособие для 9 класса общеобразовательных организаций с родным (башкирским) языком обучения. Кунафин Г.С., Идельбаев М.Х., - Уфа, Китап, 2017.

Авторы-составители:
МО учителей башкирского языка
литературы

СОГЛАСОВАНО
Протокол заседания МО
учителей башкирского языка и
литературы
от « 24» августа 2018г. №1

СОГЛАСОВАНО
Заместитель директора по УВР
_________________ Д.Ш. Исламгулова
« 30 » августа 2018 г.

Салават
2018

УҠЫУСЫЛАРҘЫҢ БЕЛЕМ КИМӘЛЕНӘ ТАЛАПТАР.

Башҡорт телен өйрәнеү буйынса уҡыусылар белергә тейеш:

- йәмғиәт тормошонда телдең роле, туған телдең әһәмиәте, башҡа донъя телдәре араһында тотҡан урыны, йәмғиәт үҫешендәре роле, ижтимағи әһәмиәтен аңлы ҡабул итеү;
- ябай, ҡушма һөйләм синтаксисын, стилистикаһын иркен файҙалана белеү;
- тыныш билдәләре, текст, һөйләм интонацияһы, телмәр тибын аңлы ҡабул итеү;
- һүҙбәйләнеш, ябай, ҡушма һөйләм, тура телмәр, диалог, айырымланыу күренештәре менән эш итә белеү;
- бөтә төр анализдар:фонетик, лексик, морфологик, һүҙьяһалыш, синтаксик, стилистик анализдарҙы үтәү;
- орфоэпия, графика, орфография ҡағиҙәләре;
- текст һәм уның эсендәге һөйләмдәр, уларҙың стилдәре;
- телмәр төрҙәре (типтары) буйынса анализдар;
- һүрәтләү сараларын текстан таба белергә һәм ҡулланырға, башҡорт теленең һүҙлек байлығын белергә тейеш.

Башҡорт әҙәбиәтен өйрәнеү буйынса уҡыусылар белергә тейеш:

- өйрәнелгән әҫәрҙәрҙең авторын, исемен, исемдәрҙең мәғәнәһен;
- өйрәнелгән әҫәрҙәрҙәге ваҡиғаларҙы (сюжетты, геройҙарҙы, геройҙар менән ваҡиғаларҙың үҙ ара бәйләнешен);
- өйрәнелгән әҫәрҙең төп темаһын композицияһы үҙенсәлектәрен билдәләй белергә тейеш;
- боронғо әҙәби әҫәрҙәрҙең жанр үҙенсәлектәрен билдәләү, авторҙары менән ҡыҙыҡһыныу һәм әҙәби төрҙәрҙең төп билдәләрен белергә тейеш.

Уҡыусылар белергә тейеш күнекмәләр:

- дөйөм әҙәбиәттә художестволы әҙәбиәттең һүҙ сәнғәте булараҡ ауыҙ-тел ижадына, ҡулъяҙма әҙәбиәткә һәм авторҙар әҫәрҙәренә бүленешен билдәләй алырға тейеш;
- яҙыусы ижад иткән картиналарҙы, геройҙарҙы ҡылыҡһырлай, мөһим эпизодтарҙы күрһәтә телергә тейеш:
- өйрәнелгән әҫәрҙең сюжет, композиция элементтарын, идея – художество ҡиммәтен билдәләү;
- әҫәр буйынса проблемалы һорауҙарға яуап, образдарҙы ҡылыҡһырлау, тел-һүрәтләү сараларын билдәләү;
- боронғо әҙәбиәт менән яҙма әҙәбиәт әҫәрҙәрен айыра белеү;

- художестволы әҫәрҙәрҙе фәнни һәм публицистик әҫәрҙәрҙән айыра белергә тейеш;

- художестволы әҫәрҙәрҙе тасуири уҡыу, етеҙ һәм дөрөҫ уҡыу, уҡығанды һөйләү, уның буйынса план төҙөү.

Уҡыу предметын үҙләштереүҙең шәхси һәм предмет һөҙөмтәләре.

Шәхси һөҙөмтәләр:

- башҡорт телен башҡорт халҡының төп милли-мәҙәни ҡиммәте булараҡ аңлау, интеллектуаль, ижади һәләттәрен һәм шәхестең мораль-этик сифаттарын үҫтереүҙә башҡорт теленең роле, уның мәктәптә белем алыу процесындағы әһәмиәтен билдәләү;

- башҡорт әҙәбиәтенең эстетик ҡиммәтен аңлау;

- башҡорт әҙәбиәтенә ҡарата ихтирам, бай әҙәби мираҫыбыҙға ҡарата ҡыҙыҡһыныу һәм уның менән ғорурланыу тойғоһо тәрбиәләү;

- аралашыу процесында кәрәкле һүҙлек запасын эйә булыу һәм үҙ фекереңде иркен еткереү өсөн тейешле грамматик сараларҙы үҙләштереү;

- үҙ телмәреңде күҙәтеү һәм уны баһалау күнекмәһен булдырыу.

Предмет һөҙөмтәләре:

- башҡорт теленең башҡорт халҡының милли теле, Башҡортостан Республикаһының дәүләт теле булыуы тураһында, тел менән халыҡ мәҙәниәтенең бәйләнештәре тураһында, кеше һәм йәмғиәт тормошондағы роле тураһында ҡараш булдырыу;

- гуманитар фәндәр системаһында башҡорт әҙәбиәтенең урынын һәм мәғарифта тулыһынса уның ролен аңлау;

- башҡорт әҙәбиәте тураһында төп фәнни нигеҙҙе үҙләштереү;

- әҙәбиәт ғилеменең төп аңлатмалары, уның төп бүлектәре; тел һәм телмәр, телмәр аралашыуы, һөйләү һәм яҙма телмәр, монолог, диалог һәм уларҙың төрҙәре; аралашыу ситуациялары, фәнни, публицистик, рәсми-эшлекле стилдәр, матур әҙәби тел;

- башҡорт әҙәби теленең төп нормаларын, һөйләү этикет нормаларын үҙләштереү;

- башҡорт теленең эстетик функцияһын таныу, матур әҙәбиәт текстарын анализлағанда телмәрҙең эстетик кимәлен баһалау.

Уҡыусыларҙың белемдәрен, белеүҙәрен (умение) һәм күнекмәләрен баһалау нормалары.

Телдән биргән яуаптарҙы билдәләү нормалары:

Үтелгәндәрҙе ҡабатлау, уҡыусыларҙан яуап алыу, уларҙың башҡорт теле буйынса белемдәрен һәм күнекмәләрен тикшереү, иҫәпкә алыу, шуның менән бергә, алған белемдәргә таянып, тел берәмектәренә, күренештәренә аңлатма бирергә өйрәтеү алымдарының береһе иҫәпләнә.

Уҡыусының яуабын баһалағанда, түбәндәге критерийҙар менән эш ителергә тейеш:

- яуаптың тулы һәм дөрөҫ булыуы;

- үтелгәнде аңлы үҙләштереү, аңлау кимәле;

- яуаптың телмәр төҙөлөшө, әҙәби тел нормаларына ярашлы булыуы.

Уҡыусының телдән биргән яуабы үтелгән материалдың уҡытыусы тәҡдим иткән өлөшөнә логик эҙмә-эҙлекле аңлатманы эсенә алған бәйләнешле телмәр булырға, яуап биреүсе баланың өйрәнелгән ҡағиҙәләргә, билдәләмәләргә таянып эш итә белеүен күрһәтергә тейеш.

Әгәр уҡыусы:

- тәҡдим ителгән теманы тулы аңлатһа, тел төшөнсәләренә дөрөҫ билдәләмә бирһә;

- үтелгән материалды тулы аңлауын, белемдәрен практик ҡуллана белеүен күрһәтһә;

- материалды эҙмә-эҙлекле һәм әҙәби тел нормаларына ярашлы аңлатһа, уның яуабы «5» билдәһе менән баһалана.

Әгәр уҡыусы «5» билдәһен ҡуйыу талаптарына ярашлы яуап бирһә, ләкин һирәк яһала торған хаталар ебәреп тә уҡытыусы иҫкәртеүенән һуң уларҙы төҙәтеп барһа, телендә, телмәр төҙөлөшөндә һирәк-һаяҡ яңылышлыҡтар китһә, уның яуабы «4» билдәһе менән баһалана.

Әгәр уҡыусы тәҡдим ителгән темаға ҡараған төп төшөнсәләрҙе аңлауын һәм белеүен күрһәтһә, ләкин

- материалды тулы аңлата алмаһа, төшөнсәләрҙең һәм ҡағиҙәләрҙең билдәләмәһендә хаталар ебәрһә;

- әйткән фекерҙәрен тулы һәм иҫбатлауҙы нигеҙләй белмәһә, үҙ миҫалдарын килтерә алмаһа;

- яуабында эҙмә-эҙлелек һаҡланмаһа, телмәр төҙөлөшөнда хаталар булһа, уның яуабы «3» билдәһе менән баһалана.

Әгәр уҡыусы һоралған материалдың күберәк өлөшөн белмәүен,билдаләмәләрҙе һәм ҡағиҙәләрҙе әйткәндә уларҙың төп фекерен боҙоуға килтерә торған хаталар ебәрһә, материалды икеләнеүҙәр менән системаһыҙ аңлатһа, уның яуабы «2» билдәһе менән баһалана.

Диктанттарҙы баһалау.

Уҡытыусы башта тексты уҡып сыға. Өйрәнелмәгән орфограммалы һүҙҙәр алдан уҡ таҡтала яҙылған булырға тейеш. Уҡытыусы синыфтың әҙерлегенә ҡарап, әйтеп яҙҙырыу темпын үҙе билдәләй. Тексты орфоэпия, әҙәби тел нормаларына ярашлы уҡыу талап ителә.

Диктант яҙылып бөткәс, уҡыусыларға тексты уҡып һәм тикшереп сығыу рөхсәт ителә. Ләкин диктантты баштан уҡ уйлап, аңлап, иғтибарлы яҙырға өйрәтергә һәм һуңғы тикшертеү менән мауыҡмаҫҡа кәрәк. Уҡытыусы тексты икенсе тапҡыр тулы килеш уҡып сыҡҡас та, грамматик эш тәҡдим ителергә тейеш.

Контроль диктантты тикшергәндә, түбәндәге хаталар төҙәтелә, ләкин баһалағанда иҫәпкә алынмай:

- мәктәп программаһына индерелмәгән ҡағиҙәгә яҙылыштар;

- әле үтелмәгән ҡағиҙәгә яһалған хаталар;
- автор ҡуйған ҡатмарлы пунктуацияға хаталар;
- механик рәүештә бер хәреф урынына икенсеһен яҙыу (мәҫәлән: *ата* урынына *аша).*

Диктантҡа билдә ҡуйғанда шулай уҡ хаталарҙың характерына иғтибар итергә кәрәк. Хаталарҙы иҫәпләгәндә тупаҫ булмағандары, йәғни грамоталылыҡты билдәләү өсөн әһәмиәте юҡтары, айырым билдәләнә. Бындай хаталарҙың икеһе берәүгә иҫәпләнә.

Түбәндәге хаталар тупаҫ булмаған хаталарға инә:

- ҡағиҙәләрҙең иҫкәрмәләренә ҡараған хаталар;
- бәйләү юлы менән яһалған ҡушма яңғыҙлыҡ атамаларҙа ҙур хәрефтең яҙылышына хаталар;
- бер тыныш билдәһе урынына икенсеһен ҡуйыу;
- үҙләштерелгән һүҙҙәрҙең ялғауҙары яҙылышына хаталар.

Диктант бер генә билдә менән баһалана.

«5» билдәһе — тупаҫ булмаған 1 орфографик, 2 пунктуацион хата булған эшкә,

«4» билдәһе 4 орфографик, 3 пунктуацион йә 1 орфографик, 6 пунктуацион, йә орфографик хатаһыҙ, 7 пунктуацион хатаһы булған диктантҡа ҡуйыла. Әгәр хаталар араһында бер типтағылар булһа, 5 орфографик хаталы эшкә лә «4» билдәһе ҡуйырға мөмкин.

«3» билдәһе 6 орфографик, 6 пунктуацион йә 3 орфографик, 9 пунктуацион, йә 12 пунктуацион хаталы эшкә ҡуйыла. Әгәр эштә өс бер типтағы хата ебәрелһә, 8 орфографик, 8 пунктуацион хаталы эшкә лә «3» билдәһе ҡуйырға мөмкин.

«2» билдәһе 9 орфографик, 9 пунктуацион йә 8 орфографик, 10 пунктуацион хатаһы булған диктантҡа ҡуйыла. Хаталар һаны 15 орфографик хатанан да артып китһә, «1» билдәһе ҡуйыу уҡытыусы ҡарамағында.

Әгәр контроль диктанттан һуң өҫтәмә грамматик, орфографик, лексик эштәр тәҡдим ителһә, уларҙың һәр береһе айырым баһалана.

Грамматик биремдәрҙе баһалағанда түбәндәгеләрҙе иҫәпкә алыу тәҡдим ителә:

«5» билдәһе бөтә эште лә теүәл йә бер хата булғанда,

«4» билдәһе эштең яртыһынан күберәге дөрөҫ эшләнгәндә,

«3» билдәһе яртыһынан әҙерәге дөрөҫ эшләнгәндә,

«2» билдәһе бер эш тә дөрөҫ эшләнмәгәндә ҡуйыла.

Иншаларҙы һәм изложениеларҙы баһалау.

Инша һәм изложениелар яҙҙырыу аша уҡыусыларҙың:

- теманы аса белеүе,тел сараларын инша йәки изложениеның темаһына һәм уларҙағы төп фекерҙе аңлатыу бурыстарына ярашлы һайлай белеүе;
- яҙғанда, грамматик нормаларҙа һәм дөрөҫ яҙыу ҡағиҙәләренә таянып эш итеүе тикшерелә. Шуның өсөн иншаға ла, изложениеға ла һәр ваҡыт ике билдә ҡуйыла. Беренсе билдә менән уларҙың йөкмәткеһе һәм телмәр төҙөлөшө, икенсе билдә менән грамоталылыҡ кимәле баһалана.
Баһаларҙың төп критерийҙары:
- яҙма эштең йөкмәткеһе тулыһынса темаға тура килһә, фактик хата булмаһа, йөкмәтке эҙмә- эҙлекле бирелһә (план буйынса йәки планһыҙ), эш лексик яҡтан бай булыуы менән айырылып торһа, эш темаға һәм төп фекерҙе аңлатыу маҡсатына ярашлы стилдә яҙылһа, телмәре тасуири булһа, яҙма эштә 1 орфографик йә 1 пунктуацион, йәки 1 грамматик хата (тимәк, бөтәһе 1 генә хата булһа, «5» билдәһе ҡуйыла.
- эштең йөкмәткеһе, темаға тура килһә, йөкмәтке дөрөҫ бирелһә, әммә эштә аҙ ғына хата булһа, төп фекерҙе аңлатыу эҙмә-эҙлелегендә тупаҫ етешһеҙлектәр генә булһа, яҙма эштә, синонимик, грамматик формаларға бай булһа, эш бер төрлө стилдә яҙылһа, тасуири яҡтан айырылып торһа, яҙма эштә 2 орфографик һәм 2 пунктуацион хата, йәки 1 орфографик һәм 3 пунктуацион хата ебәрелһә, «4» билдәһе ҡуйыла.
- яҙма эштә теманы ситкә китеүгә ҡараған етди хаталар булһа, төп фекер дөрөҫ аңлатылһа, әммә эштә фактик хаталар булһа, айырым өлөштәрендә төп фекерҙе аңлатҡанда эҙмә-эҙлелек боҙолһа, яҙма эш бер төрлөрәк типтағы синтаксик конструкцияларҙан торһа, һүҙлеге ярлы, һүҙҙәрҙә хаталар булһа, яңы теманы асыуҙы талап иткән стилдә 4 орфографик һәм 4 пунктуацион хата йәки 3 орфографик, 5 пунктуацион хата йәки 7 пунктуацион хата һәм орфографик хатаһыҙ булһа, «3» билдәһе ҡуйыла.
- яҙма эш темаға тура килмәһә, фактик хаталар күп булһа, эштең бөтә өлөштәрендә фекер аңлатыу эҙмә-эҙлелеге боҙолһа, текст өлөштәрендә бәйләнеш булмаһа, һүҙлек ярлы булһа, эш бер стилдә яҙылмаһа, орфографик хаталары 7, пунктуацион - 7, грамматик хата - 7-нән артһа, «2» билдәһе ҡуйыла.

Уҡыу тиҙлеген тикшереү.

Башланғыс кластарҙан алып, һәр бала билдәле бер кимәлдә, тиҙлектә шыма итеп уҡый белергә лә бурыслы. Ғөмүмән, етеҙ, дөрөҫ, тасуири уҡыу, уҡырға өйрәтеү әҙәбиәт дәрестәренең тәүге мөһим талаптарының береһе. Уны, йәғни уҡыу тиҙлеген, 1 бала минутына күпме һүҙ укыуына ҡарап билдәләйҙәр. Түбәндә башланғыс кластарҙан алып, уҡыусы минутына күпме һүҙ уҡырға тейеш булған һандар килтерелә. Уларға ҡарап, уҡыу тиҙлегенә ниндәй талаптар ҡуйылғанын билдәләргә мөмкин.

Билдәләр / Класс	«5»	«4»	«3»	«2»
V	100	90	80	80-дән кәмерәк
VI	110	100	90	90 -дан кәмерәк
VII	120	110	100	100 -ҙән кәмерәк
VIII	130	120	110	110-дан кәмерәк
IX	140	130	120	120-нән кәмерәк

Башҡорт теленән йомғаҡлау контроль диктанты.

Салауат Юлаев.

Салауат Юлаев башҡорт халҡының тарихында иң бөйөк, айырыуса дан һәм бөтмәҫ-төкәнмәҫ мөхәббәт ҡаҙанған шәхестәребеҙҙең береһе, батырлыҡ һәм ил мәнфәғәтенә тоғролоҡ өлгөһө, башҡорт милләтенең рухи ҡаһарманлыҡ символы. Милли герой, 1773-1775 йылдарҙағы Крәҫтиәндәр һуғышының полководецы, шағир-импровизатор. Кешелек донъяһында милли-азатлыҡ хәрәкәттәренең һоҡланғыс етәкселәренең береһе.

Әлбиттә, Салауат хаҡында һөйләгәндә, ниндәй генә эпитеттар ҡулланһаң да, аҙ һымаҡ. Фәндә, әҙәбиәттә, сәнғәттә Салауат темаһы һис ваҡыт тамамланмаҫ илаһи бер темаға әйләнде. Уның хаҡында яҙылған әҫәрҙәр һәм хеҙмәттәр бихисап. Уның исемен, уның образын башҡорт халҡы үҙ ижадында эпос геройҙарына тиң булырҙай бейеклектәргә күтәрҙе. Милләтебеҙ символы - дәһшәтле һыбайлы Салауат һыны тарихыбыҙҙың яңы боролошонда Башҡортостан Республикаһының Дәүләт гербында урын алып, инде тотош бер илдең ырыҫ, ҡот билдәһенә әйләнде. Салауат исеме беҙҙең өсөн икһеҙ- сикһеҙ ғорурлыҡ, рухи күтәренкелек сығанағы, ул һәр ваҡыт беҙҙе әйҙәп тороусы көс, ул башҡорттоң ҡайнар йөрәк тибеше, мәңге һүнмәҫ һәм һүрелмәҫ азатлыҡ рухы. *(Р. Шәкүр.)*

Башҡорт әҙәбиәтенән йомғаҡлау контроль эше (тест).

1. Яҙыусы тыуған ер (тура килтереп яҙ)

1. Абдулҡадир Инан	А. Ҡырмыҫҡалы р-ны, Ибраһим ауылы
2. М.Аҡмулла	Б. Миәкә р-ны, Илсеғол
3. М.Өмөтбаев	В. Миәкә р-ны,Туҡһанбай
4. С.Яҡшығолов	Г. Һамар губ, Кисеүсат
5. Р.Фәхретдинов	Д. Силәбе өлкәһе, Шығай

2. Был һүҙҙәрҙе кем әйткән?

«Аҫаба башҡортҡа өс нәмәне белеү мотлаҡ: беренсеһе – үҙеңдең сығышыңды, йәғни шәжәрәңде белеү, икенсеһе – йондоҙҙарҙы исемләп аңлатыу, һәм өсөнсөһө - тарихи өләңдәрҙе, йырҙарҙы белеү».

3. Был һүҙҙәрҙе кем әйткән?

Мин хәҙер өс нәмәгә инанам. Беренсеһе – ислам дине, икенсеһе – ғилем, өсөнсөһө - бөйөк төрөк милләте.

4. Был һүҙҙәрҙе кем әйткән?

Әҙип һәм ғалимдары булмаған ҡәүем — бәхетһеҙ, мәшһүр кешеләре булмаған халыҡ — яҡлаусыһыҙ, әҙәбиәте булмаған – рухһыҙ.

5. Был һүҙҙәрҙе кем әйткән?

Әҙәми зат ни ҡылһа ла – үҙе өсөн,

Яманлыҡ ҡылһаң, ахыры бер сәсәрһең.

6. Был һүҙҙәрҙе кем әйткән?

Бына йәштәр! Һеҙгә алтын кәңәш бар: Бойоҡмағыҙ, еребеҙ ҡалды, тип тар, Ҡырағайлыҡтан, наҙанлыҡтан ҡасығыҙ, Уҡырға төрлө мәктәптәр асығыҙ.

7. Был герой кемдең әҫәренән?

1. Әсмә 2. Тимербай 3. Шиһабетдин Мәржәни 4. Ҡайыш 5. Йоҡлап ятҡан башҡорт

8. Был әҫәрҙең авторы кем?

1. «Аҫар»
2. «Салауат батыр»
3. «Башҡорт хәлдәре»
4. «Инсафлыҡ»
5. «Йәдкәр»

9. Төшөнсәләрҙе тура килтер:

1. Кадет корпусын тамамлаған	А. Абдулҡадир Инан
2. Анкара университеты профессоры	Б. М.Аҡмулла
3. Диниә назаратында мөфтөй	В. М.Өмөтбаев
4. Ил гиҙеүсе сәсән-шағир	Г. Р.Фәхретди

I. УҠЫУ ПРЕДМЕТЫНЫҢ ЙӨКМӘТКЕҺЕ

БАШҠОРТ ТЕЛЕ.

№	Бүлек	Бүлектең йөкмәткеһе	Сәғәт һаны
1	Тел тураһында дөйөм төшөнсә.	Тел тураһында дөйөм төшөнсә. Башҡорт теле – башҡорт халҡының милли теле. Башҡорт теле башҡа ҡәрҙәш телдәр араһында. Әҙәби тел һәм диалект. Башҡорт теленең диалекттары. Башҡорт әҙәби теле, уның үҫеше. Ике теллелек.	4
2	Функциональ стилдәр.	Башҡорт теленең стилдәре. Йәнле һөйләү стиле. Матур әҙәбиәт стиле. Фәнни стиль. Публицистик стиль. Рәсми эш ҡағыҙҙары стиле. Хаттар стиле.	4
3	Һүрәтләү саралары.	Һүрәтләү саралары. Эпитет. Сағыштырыу. Метафора. Синонимдар. Грамматик синонимдар. Тасуирлауҙа антитезаны файҙаланыу. Һүҙҙе һәм уның формаларын телмәрҙә дөрөҫ ҡулланыу.	3
4	Фонетика һәм графика. Лексика. Һүҙьяһалыш.	Фонетика һәм графика. Орфоэпия. Орфография. Лексика. Башҡорт теленең һүҙлектәре. Һүҙьяһалыш. Ялғау төрҙәре.	5
5	Морфология һәм синтаксис.	Морфология. Үҙ аллы һүҙ төркөмдәре. Ярҙамсы һүҙ төркөмдәре. Синтаксис. (Һөйләм төрҙәре, һүҙбәйләнеш).	5
6	Пунктуация (ҡабатлау).	Пунктуация (ҡабатлау). Тыныш билдәләренең дөрөҫ ҡуйылышы. Тыныш билдәләренең дөрөҫ ҡуйылышы. Ябай һөйләм синтаксисы (ҡабатлау). Ҡушма һөйләмдәр. (ҡабатлау).	10
7	Үтелгәнде ҡабатлау.		3
		Бөтәһе:	34

БАШҠОРТ ӘҘӘБИӘТЕ

№	Бүлек	Бүлектең йөкмәткеһе	Сәғәт һаны
1	Халыҡ ижады	Художестволы әҙәбиәт. Халыҡ ижады. «Урал батыр» эпосы.	5

		«Урал батыр» эпосы - рухи ҡомартҡыбыҙ. Тү. Инша. «Урал батыр» эпосында үлем һәм үлемһеҙлек». “Иҙеүкәй менән Мораҙым “ эпосы.	
2	Йырауҙар һәм сәсәндәр.	XIV – XVI быуаттар йырауҙары. Сәсәндәр ижады. Ерәнсә сәсән. Ҡобағош менән Аҡмырҙа сәсәндәр. Ҡарас, Байыҡ Айҙар һәм Мәхмүт сәсәндәр иэжады.	3
3	С.Юлаев.	С.Юлаевтың тормошо һәм яу юлы. Салауат – шағир һәм сәсән. «Бүгәсәүгә ҡушылып…» ҡобайыры. Тү. «Салауат – халыҡ батыры».	3
4	Боронғо һәм урта быуаттарҙағы ҡулъяҙма әҙәбиәт.	Ҡол Ғәли. “Йософ вә Зөләйхә”. Дастансылыҡ традициялары (Хәрәзми, Кәтиб, Сәиф Сараи). XVI- XVIII быуаттар прозаһы. “Һуңғы һартай”. Шәжәрәләр. Тажетдин Ялсығол.“Тарихнамә-и Болғар». «Батыршаның батшаға яҙған хаты».	5
5	XIX быуатта Башҡортостанда яҙма һәм баҫма әҙәбиәт	Анализ. Урыҫ ғалимдары һәм яҙыусылары ижадында Башҡортостан темаһы. Мәғрифәтселек башланғыстары. Суфый шағирҙар ижады. “Ҡуҙыйкүрпәс менән Маянһылыу” әҫәре. “Алдар менән Зөһрә” әҫәре. “Буҙйегет”.	5
6	Мәғрифәтселәр ижады	Мифтахетдин Аҡмулланың тормошо һәм ижады. Аҡмулланың мәғрифәтселек ҡараштары. Тү. Инша. «Аҡмулла – яҡтылыҡ йырсыһы». Мөхәмәтсәлим Өмөтбаевтың тормошо һәм ижады. “Башҡорттар”. Тарихи-этнографик хеҙмәттәре . «Йәдкәр». Р.Фәхретдиндең тормошо һәм ижады. “Әсмә” романы. Сафуан Яҡшығоловтоң тормошо һәм ижады. Фәтхелҡадир Сөләймәнов ижады. “Тимербай ҡурайсы”. М.Ғафуриҙың тормошо һәм башланғыс ижады. Поэзияһының төп мотивтары. «Шағирҙың алтын приискыһында” повесы. Шәйехзада Бабичтың тормошо һәм ижады. Т.ү. “Көрәшеп үткәр ҡыҫҡа ғүмереңде”.	12
7	Үтелгәнде ҡабатлау.	Башҡорт әҙәбиәтенән йомғаҡлау контроль эше (тест).	1
		Бөтәһе:	34

II. ТЕМАТИК ПЛАНЛАШТЫРЫУ

№	Дәрес темаһы	Дәрестәр һаны
1	Тел тураһында дөйөм төшөнсә. Халыҡ ижады.	9
2	Функциональ стилдәр. Йырауҙар һәм сәсәндәр.	7
3	Һүрәтләү саралары. Салауат Юлаев.	6
4	Фонетика һәм графика. Лексика. Һүҙьяһалыш. Боронғо һәм урта быуаттарҙағы ҡульяҙма әҙәбиәт.	10
5	Морфология һәм синтаксис. XIX быуатта Башҡортостанда яҙма һәм баҫма әҙәбиәт	10
6	Пунктуация (ҡабатлау). Мәғрифәтселәр ижады.	22

7	Үтелгәнде ҡабатлау.	4
	Бөтәһе:	68